

KLÍČOVÁ SLOVA

systémové změny, osobní strategie, kvalita života, bezpečnost, plán, cíle

FAKTA

- Česká republika má vysoké emise skleníkových plynů na osobu, současně je značně zranitelná vůči dopadům klimatické změny.
- Naše zeměpisná poloha nás sice chrání před zatopením mořem, ale mnoho dalších dopadů je aktuálním rizikem i pro nás.
- V následujících letech přiteče z Evropy do Česka více než jeden bilion korun na klimatická opatření; je důležité je využít moudře.
- V naší zemi existuje široká společenská shoda na tom, že klima chceme chránit a že je nutné zvyšovat naši odolnost vůči výjimečným událostem.
- V zájmu každého jednotlivce i institucí je připravit se na očekávaná rizika, adaptovat svoje aktivity i životní styl a dekarbonizovat vše, co je v jeho silách. Čím dříve, tím lépe pro nás.

DŮLEŽITÉ PRINCIPY

Hlavní a neodkladné úkoly pro každého z nás jsou tři:

1. **Vytvořit si osobní strategii** pro život v probíhající klimatické změně: věnovat se vlastní psychické a fyzické odolnosti, pěstovat dobré vztahy s lidmi, trávit čas v přírodě, dělat ve svém životě změny, ne oběti.
2. **Přizpůsobit hlavní oblasti svého života** (bydlení, potravu, zaměstnání, dopravu aj.) a zajistit bezpečí a kvalitu života pro sebe a své blízké.
3. **Podpořit systémové změny** (nebo jim aspoň nebránit), aby to samé mohli udělat i všichni ostatní, a udělaly to především instituce v oblasti základní infrastruktury, průmyslu, dopravy, zemědělství aj.

Hlavní a neodkladné úkoly pro všechny země světa jsou také tři:

1. Co nejrychleji **dekarbonizovat energetiku, průmysl, dopravu** a všechno ostatní, co můžeme.
2. **Adaptovat se** na úrovni domácností, obcí, měst a států na důsledky probíhající změny klimatu.
3. **Zbavit naši civilizaci závislosti na fosilních palivech** a při této transformaci nedopustit její rozpad.

FAQ:

- Jaké jsou mé kroky v budování resilience?
- Na jaké dopady změny klimatu se lze adaptovat a na které už ne?
- Rodina M.B. topí dřevem z vlastního lesa. Zateplila si dům a většinu elektřiny si vyrábí sama. Peníze na potřebné technologie částečně uhradila z dotace Nová zelená úsporám. Zadarmo to ale není. Navíc o les je potřeba pečovat a k vyhřátí domu nestačí zapnout knoflík, je potřeba naštipat a nanosit dřevo. Jaká je tvoje strategie pro zajištění energií v domácnosti?

ODKAZY

PODCAST

TIP

CO JE TŘEBA UDĚLAT HNED TEĎ?

„Když lidem přestaneš říkat, že se všechno vyřeší, až budou mrtví, možná se to pokusí vyřešit, dokud jsou naživu.“

Terry Pratchett

Každý jedinec je částí společného **zmírňování klimatické změny (mitigace)**, když podporuje systémové změny a pracuje i na osobní dekarbonizaci. Můžeme změnit svoje zaměstnání, bydlení, potravu, nároky na zábavu apod. Nesmíme ale zapomenout na naši **odolnost (resilienci)** vůči nepříznivým situacím ani na **přizpůsobení (adaptaci)**, neboť tím minimalizujeme škody, které klimatická změna nevyhnutelně přináší.

Velké systémové změny (energetika, ekonomika, průmysl, doprava, krajina aj.) mají větší smysl než snaha jednotlivců. Tím pádem jim po právu přísluší věnovat více pozornosti. Proces musí být relativně rychlý a důkladný, ale současně nesmí utrpět základní pilíře našeho života: bezpečnost, svoboda a spravedlnost.

Změny na individuální úrovni však mají také význam. Nejen jako příspěvek k řešení změny klimatu, ale především jako adaptace pro naši domácnost a blízké okolí. A v neposlední řadě jako osobní odolnost vůči nepříznivým dobám a mimořádným událostem. Nejdůležitější je připravit se na **extrémny počasí, výpadky zásobování (zbožím, energiemi či vodou) a třeba i psychický stres a společenské nepokoje.** Největší význam na všech úrovních z pohledu mitigace i adaptace má věnovat se energii – teplu a elektřině. Dále průmyslu a spotřebitelství, dopravě a výrobě potravin. Nemá smysl soustředit se na např. lepší třídění odpadů.

Životní strategie, pokud ji dobře promyslíme, nám pomůže proplout časem zvrátů, rychlého vývoje i nečekaných událostí. Neměla by být závislá na politické ideologii ani na trendech v médiích, ale na čistě praktických věcech (bezpečnost, potrava, dobré vztahy aj.) a základních existenčních potřebách, které jsou společné pro všechny. Energie budou pravděpodobně ještě několik let drahé v souvislosti s přeměnou energetiky a elektrifikací dopravy a vytápění, nicméně po přechodu na obnovitelné zdroje dojde k jejich celkovému zlevnění.

Jak se k tomu postavit? **Spolupráce přináší větší užitek než soutěž.** Navíc to, co dnes dělají jednotlivci – průkopníci, budou další generace rozvíjet o něco snáze.

Nejllepší způsob, jak předpovědět svou budoucnost, je vytvořit si ji.

Budeme se cítit lépe a zmenší se pocit bezmoci, když začneme problém hned řešit, a ne sedět s rukama v klíně.

SHRNUTÍ

Pokud máme zachovat obyvatelnou Zemi, zachovat funkční ekosystémy a vysokou kvalitu života pro co nejvíce lidí, pak je třeba podpořit rychlé a důkladné systémové změny. To nejdůležitější, co může při tom každý udělat pro sebe, je mít vlastní strategii, vlastní plán, jak se zařídit v příštích letech (domácnost, povolání, nakupování, zabezpečení apod.). Všechny potřebné nástroje, technologie i finance k vyřešení klimatické krize máme jako společnost k dispozici. Nejtěžší je však změnit nastavení naší mysli.

ZORIENTUJ SE

Vysvětli rozdíl mezi mitigací, adaptací a resiliencí.

Najdi příklad ze svého okolí z těchto tří oblastí.

Najdi opatření, které reaguje na více oblastí současně.

COOL PŘÍKLADY

Hlavní město Praha přijalo Klimatický plán, s tímto cílí do roku 2030: snížit emise CO₂ u dodávek elektřiny a tepla o 60 %, zvýšit třídění odpadů o 38 % či instalovat více než 20 tisíc solárních a kogeneračních zdrojů elektřiny na budovy.

Instalace zelených střech a dešťových zahrad v historickém centru Barcelony snížila teplotu o 2–3 °C během letních veder a výrazně zlepšila zadržování dešťové vody při prudkých srážkách.

Město **Augsburk** investovalo do obnovy záplavových území podél řeky Lech, čímž během let 2015–2020 snížilo škody při povodních o 40 %. Zavedlo také moderní systém varování před povodněmi.

Stockholm má rozsáhlé sítě centrálního zásobování teplem, které využívají obnovitelné zdroje energie, jako jsou teplo z odpadních vod, odpadní biomasa či průmyslové odpadní teplo. Tím pokrývá přes 52 % spotřeby tepla a závislost na fosilních palivech klesla pod 5 %.

Program Nová zelená úsporám v České republice podporuje úspory energie v obytných budovách prostřednictvím příspěvků na zateplení, výměnu oken a dveří, instalaci tepelných čerpadel, fotovoltaiku s baterií, zelené střechy či retenční systémy pro dešťovou vodu. Program je financovaný z prodeje emisních povolenek.

ÚKOLY

- Jaké největší změny očekáváš v životě tvé rodiny za 10 let?
- ČR je velmi konzervativní stát a ke změnám dochází s velkým zpožděním za většinou zemí nejen v Evropě, ale i světa. Kde máme podle tebe největší rezervy?
- Resilience (odolnost) lze hledat i v duševním zdraví sebe a své rodiny. Jak ty sám vnímáš hrozby a příležitosti technologické i společenské proměny? V čem jsi skeptický/á, a kde naopak vidíš naději?

JAK PŘIZPŮSOBIT DOMÁCNOST? JAK ŠKOLU, FIRMU, MĚSTO?

SNIŽOVÁNÍ EMISÍ (MITIGACE)

Jaká je uhlíková stopa mojí domácnosti v klíčových oblastech?

PŘIZPŮSOBENÍ (ADAPTACE)

Co mohu udělat pro snížení uhlíkové stopy?

ODOLNOST (RESILIENCE)

Jakým změnám je potřeba se přizpůsobit?

Která opatření jsou pro mě uskutečnitelná?

Jaké jsou největší hrozby pro moji domácnost?

Kterým změnám se dokážu přizpůsobit a kterým už ne?

Která uskutečnitelná opatření mají podstatný vliv a která ne?

V čem je moje domácnost nejzranitelnější?

Která opatření jsou pro mě uskutečnitelná?

Vím, jak snížit emise v provozu domácnosti.

Která opatření mohou snížit zranitelnost domácnosti?

Která uskutečnitelná opatření mají podstatný vliv a která ne?

Která z navržených opatření reagují účinně na nejpravděpodobnější hrozby?

Vím, jak se přizpůsobit změnám.

Vím, jak zvýšit odolnost domácnosti.

POTŘEBUJEME PLÁN!

